

4. European Innovation Scoreboard 2018. URL: https://interactivetool.eu/f/extensions/DGGROW4/EIS_2.html#b.

3. Касич А. О., Канунікова К.О. Інноваційна активність підприємств України: динаміка, проблеми та шляхи вирішення. *Інвестиції: практика та досвід*. Сер.: Менеджмент інновацій. 2016. № 22. С. 21-24.

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Унрод В. І., Тернова Л. Ю.

ОСОБЕННОСТИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ СТРАН В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Унрод В. И., Терновая Л. Ю.

FEATURES OF COUNTRY'S INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION PROCESSES

Unrod V., Ternova L.

Черкаський державний технологічний університет
Черкаське регіональне відділення Української Технологічної Академії
м. Черкаси, Україна
unr1948@gmail.com
ternova21@gmail.com

В статті проаналізовано сучасні тенденції інноваційного розвитку країн в умовах посилення глобалізації світової економіки. Визначені характерні особливості інноваційних політик країн.

Ключові слова: інноваційний розвиток, глобалізація, особливості, пріоритет, науково-технічна діяльність

В статье проанализированы современные тенденции инновационного развития стран в условиях усиления глобализации мировой экономики. Определены характерные особенности инновационных политик стран.

Ключевые слова: инновационное развитие, глобализация, особенности, пріоритет, научно-техническая деятельность

The article analyzes the current trends of innovative development of countries in the conditions of strengthening globalizing world economy. The characteristic features of innovation policy were identified.

Keywords: innovative development, globalization, features, priority, scientific and technical activities

ВСТУП

Підвищення економічної ролі інновацій, зміна темпів, напрямків і механізмів розвитку інноваційних процесів є одним з ключових факторів, що обумовили радикальні структурні зрушення в економіці багатьох країн. Вони виявляються у

зростанні інвестицій в освіту та науку, технологічні та організаційні нововведення; випереджаючої динаміці високотехнологічних секторів промисловості при підвищенні технологічного рівня традиційних галузей господарства; виникненні нових видів діяльності.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Інтерес для дослідників представляє те, як формуються ефективні підходи до регулювання інноваційних процесів, вибудовування та реалізації інноваційних стратегій – на макрорівні і в окремих галузях, секторах економіки, організаціях і підприємствах. Інтерес представляє ідентифікація сучасних тенденцій інноваційного розвитку на макрорівні.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ

Специфіка інноваційної діяльності – невизначеність і відкладення результату; розбіжність громадського та індивідуального ефектів; асиметричність інформації, доступної дослідникам, новаторам, потенційним інвесторам, споживачам; високі інвестиційні ризики; особливі вимоги до кваліфікації кадрів та якістю менеджменту – посилює значення інноваційної складової у діяльності держави. Масштаби і механізми підтримки науки та інновацій у кожній країні змінюються у міру її розвитку, зміни пріоритетів. Водночас, рівень цієї підтримки, широкий спектр використовуваних інструментів визначають парадигму сучасної інноваційної політики країн з розвиненою ринковою економікою.

Відзначимо її основні ознаки:

- орієнтація на систему довгострокових технологічних пріоритетів, яка формується з урахуванням глобальних тенденцій, внутрішніх соціально-економічних завдань, пов'язаних зі стійким розвитком, підвищенням конкурентоспроможності та національної безпеки;

- пошук оптимального співвідношення між масштабами прямих бюджетних дотацій і інструментами стимулювання досліджень, розробок, інновацій;

- сприяння інноваційному розвитку у широкому економічному контексті, який передбачає створення сприятливих умов, стимулювання інноваційної поведінки всіх економічних гравців. Особливе значення в цьому процесі надається підвищенню ефективності громадських і державних інститутів, націлених на демонстрацію і тиражування ефективних моделей і механізмів, розробки і використання нестандартних методів та інструментів регулювання;

- нарощення зусиль у пошуку нових ефективних інструментів і форм приватно-державного партнерства. Забезпечуючи і підтримуючи такі альянси, сучасна держава подає бізнесу “інноваційні сигнали”, сприяє у реалізації його інноваційних стратегій і великих інноваційних проєктів (спільне інвестування, створення інфраструктури, сприяння трансферу наукових результатів і технологій та ін.) і намагається досягти підвищення віддачі від власних інвестицій;

- зростання інтересу до сектора наукоємних послуг та нетехнологічних інновацій (організаційних, управлінських, маркетингових, споживчих), значною мірою обумовленого визнанням вирішального значення інформаційних і комунікаційних технологій.

В останні 10-15 років практично всі промислово розвинені і нові індустріальні країни почали фіксувати цілі у сфері науки та інновацій у програмних і стратегічних документах своєї політики, причому і в якісному, і в кількісному вимірі. Така фіксація

сама по собі є стимулом для дослідницької та інноваційної активності, як у державному, так і приватному секторах.

Два принципово важливих явища мають ключовий вплив на довгострокові перспективи інноваційного розвитку – і, відповідно, на формування інноваційних стратегій.

По-перше, це глобалізація і глобальна конкуренція, які зменшують часові інтервали виходу на ринки, змушуючи країни прискорювати інноваційні дії, все швидше виробляти життєздатні товари і послуги. Більш активний вплив на інноваційні процеси має поява у світовому науково-технологічному просторі нових глобальних гравців. Посилюється роль міжнародного обміну технологіями, транснаціональних корпорацій, мобільності кадрів та інше. Водночас, все більшої інноваційності набувають рішення глобальних проблем (боротьба з хворобами, енергетика, зміна клімату, вода, безпека і протистояння тероризму).

По-друге, це ускладнення інновацій, міждисциплінарний, міжгалузевий характер яких робить відповідні інвестиції більш дорогими і ризикованими. Більшість фірм не займаються інноваціями самостійно, дуже складним є процес підтримки всіх необхідних досліджень, отримання інформації про ринки та ін. Проблема полягає в об'єднанні зусиль, залученні знань без втрати самостійності і захисті власних інтересів [1].

Увага фокусується на відкритих інноваціях, що забезпечують не тільки швидку окупність наукових та інноваційних витрат, а й залучення талановитих людей з різноманітними компетенціями, наростаюча потреба в яких також є прикметою сьогодення часу. Здатність швидко змінюватися, гнучко реагувати на отримані ззовні знання, застосовувати їх стає ключем до успіху інновацій та отримання вигоди від тих знань, які створюються всередині компанії.

Прискорення темпів розвитку світової економіки, економічного зростання окремих країн за останні десятиліття в значній мірі обумовлено розкриттям потенціалу інноваційної діяльності людини. Традиційна парадигма екстенсивного використання ресурсів, природних багатств, людського капіталу, фінансових активів, знань – змінюється інноваційною.

Кількісні та якісні характеристики світової економіки більшою мірою визначаються технологічними зрушеннями на основі інновацій, причому основний ефект досягається не стільки за рахунок їх безпосереднього (первісного) впровадження, скільки завдяки широкому розповсюдженню і застосуванню інноваційних продуктів і послуг.

Наукова діяльність стає складною і різноманітною, а інновації виникають скрізь, у тому числі і в галузях, прямо не пов'язаних з нею, - в корпоративному менеджменті, маркетингу, секторі ділових послуг, фінансовій сфері, державному управлінні та ін. Помітно змінюється вся "екосистема", в якій функціонують індивідууми, організації, інститути.

Інноваційне зростання як стратегічний напрямок розвитку глобальної економіки у майбутньому буде забезпечуватися переважно за рахунок конвергенції технологій. У ході цього процесу з'являються широкі можливості виникнення величезного спектру технологічних напрямків на стику вже існуючих, що значно розширює базу для проривних інновацій. Найбільш перспективними зонами конвергенції вважаються інформаційно-комунікаційні, біо- і нанотехнології [2].

Основним шляхом для вирішення глобальних проблем як у країнах світу, так і в Україні є найшвидший перехід до нового технологічного укладу в економіці.

Встановлено, що конвергенція *NBIC*-технологій є ключовим фактором нового технологічного укладу, визначено синергетичний ефект від розвитку нано-, біо- інфо-, когно- (*NBIC*)-технологій. Визначено, що саме нанотехнології створюють матеріальний базис нової економіки і слугують підґрунтям для розвитку біо-, інфо- і когно-технологій та їх застосування в технологіях основних галузей ядра нового технологічного укладу.

До світових пріоритетів розвитку нанотехнологій в країнах світу відносяться: авіація і ракетно-космічна техніка, енергетика, конвергентні біотехнології для застосування у медицині, фармацевтичній і біотехнологічній промисловості, біоенергетиці і сільському господарстві.

Співставлення основних пріоритетних напрямів розвитку нанотехнологій у США, Японії, ЄС, Німеччині та Україні відповідно до глобальних проблем, встановило, що найбільший потенціал комерціалізації в Україні мають нанотехнології, які задовольняють потреби у вирішенні двох глобальних проблем людства – депопуляції і старіння населення і перехід до нового технологічного укладу завдяки створенню нових матеріалів.

У більшості країн вже спостерігається збільшення масштабів фінансування досліджень і розробок за рахунок всіх джерел, зростає також їх результативність. Інтенсивно розвиваються високотехнологічні види економічної діяльності; одночасно підвищується наукоємність традиційних, базових галузей промисловості, сфери послуг. Під впливом інновацій весь їхній вигляд радикально перетворюється. Наука орієнтується на потреби економіки, посилюється її інноваційна спрямованість.

Найактивнішу роль в інноваційному прориві індустріально розвинених країн грає внутрішньо-фірмова наука, інтегрована у реальний сектор економіки: країни ЄС, як Великобританія, Франція, Чехія, Австрія, Бельгія та Німеччина; США, Китай, Швеція, Японія, Ізраїль.

Здійснення досліджень ефективно поєднується з аутсорсингом послуг наукових центрів та університетів. Такий розподіл дослідницьких зусиль дозволяє фірмам розвивати власний інноваційний потенціал, залишаючись при цьому в центрі потоків науково-технічної інформації. Якщо в 1970-80-х роках великі компанії мали змогу охопити всі або майже всі перспективні науково-технологічні напрямки, то сьогодні інтенсивне розширення спектру технологій, необхідних для інновацій, у поєднанні із загостренням конкуренції і підвищенням інноваційних ризиків підштовхує їх до переходу на нові стратегії.

Стратегічні інноватори поряд із посиленням спеціалізації корпоративних наукових лабораторій все активніше залучаються до інноваційної мережі. По суті, інноваційний цикл розгортається вже не тільки всередині якої-небудь окремої компанії, а в рамках міжкорпоративних інноваційних взаємозв'язків. Великі компанії виступають ініціаторами створення мереж знання, залучаючи до участі в них інші інститути – університети, незалежні лабораторії, державні наукові установи тощо, – і стають їх центральною ланкою. Формуються екосистеми відкритих інновацій, націлені на створення нових комерційних можливостей шляхом спільного використання комплементарних знань і компетенцій різних партнерів, включаючи не тільки постачальників, клієнтів, дослідницькі організації, але нерідко навіть конкурентів. Подібні системи спеціалізації та мережевої інтеграції масштабується і на глобальний рівень: окремі індустріально розвинені країни та ті що динамічно розвиваються йдуть шляхом промислової спеціалізації, стаючи при цьому найважливішими вузлами міжнародних ринкових мереж [3].

ВИСНОВКИ

Необхідність адаптації інноваційної політики до комплексної, просторово розподіленої, мінливої природи інновацій має безпосередній вплив на такі її напрямки та інструменти, як оподаткування; підтримка розвитку людського та соціального капіталу; регулювання ринків праці та інвестицій; проведення досліджень і розробок; демонстрація кращих практик в області стратегії розвитку підприємств, корпоративних фінансів, управління та інше. Всі ці положення мають безпосереднє відношення до України.

Докладна мотивація інноваційного сценарію, кількісні значення цільових індикаторів, перелік напрямів і конкретних заходів державної політики, що дозволяють реалізувати його з найменшими соціальними втратами, є дискусійними. Впровадження інноваційної моделі розвитку вимагає від державних органів управління дійсно безпрецедентних зусиль із підтримки та координації діяльності всіх учасників інноваційного процесу, забезпечення суттєвих позитивних зрушень у реформуванні національної інноваційної системи, істотного поліпшення її основних параметрів, результативності інноваційної політики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ткаленко Н. В. Інноваційний ресурс національної економіки: реалії і перспективи: монографія. Чернігів: Поліграф Десна, 2014. 368 с.
2. Унрод В. И. Введение в науку о наноматериалах и нанотехнологиях: учебное пособие. Черкассы: Издатель Чабаненко Ю.А., 2013. 262 с.
3. Тернова Л. Ю. Інвестиційно-інноваційна політика підтримки економічної безпеки України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук : спец. спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Чернігів, 2016. 20 с.